

KERKGANG IN CORONATIJD

Een plaatselijke kerkenraad is en blijft verantwoordelijk voor de gang van zaken in de plaatselijke (wijk) gemeente.

Van belang is om goed op de hoogte te zijn van de RIVM richtlijnen en de maatregelen die o.a. op basis daarvan door de overheid zijn getroffen.

Vervolgens is het vooral een zaak van 'gezond verstand' gebruiken om in uw eigen situatie een werkbare toepassing te vinden. Welke mogelijkheden heeft uw gebouw, hoeveel mensen kunt u inschakelen als 'begeleidend personeel'? Hoe kunt u hygiëne waarborgen bij wellicht noodzakelijk toiletbezoek?

Omdat elke (wijk) gemeente en elk kerkgebouw (denk aan entree, looplijnmogelijkheden, 1,5 meter placings-mogelijkheden) anders is, komt het aan op maattoepassing.

Toch hebben wij op het VKB-bureau al de nodige vragen gekregen of er niet iets van aanwijzingen kunnen komen. Deze vragen zijn ongetwijfeld ook binnengekomen bij de Dienstenorganisatie van de landelijke kerk.

In de week van 11 mei komt de landelijke kerk met een protocol, dat u kunt gebruiken om in uw eigen (wijk) gemeente toe te passen. Volg ook de pagina op de website van de landelijke kerk rond het coronavirus. Een link daarnaar toe vindt u onderaan.

Ondertussen hebben we op het VKB-bureau ook een aantal gezichtspunten verzameld die u kunnen helpen bij een aanpak.

1.. Kerkdiensten met 30 en met 100 aanwezigen

In juni is het weer mogelijk om kerkdiensten met een maximum van 30 aanwezigen (inclusief medewerkers) te organiseren. Het is de bedoeling van de regering – als het kan gezien de corona-ontwikkelingen – dit in de zomer te verruimen tot een maximum van 100 aanwezigen. Maar dat alles dan wel op basis van 1,5 meter afstand houden. Met diensten met een maximum van 30 personen is de afgelopen tijd al de nodige ervaring opgedaan bij uitvaartdiensten. Daarop kan teruggegrepen worden, bijvoorbeeld als het gaat om de vraag of de 1,5 meter per individu of per gezin/huishouden kan worden toegepast. In de publieke ruimte (terrassen) is dit niet of nauwelijks te handhaven, dus wat daar uitkomt in de praktijk is nu nog de vraag. Bij een uitvaart in kleine kring is zondermeer duidelijk wie wel of niet één gezin/huishouden vormen. Hoe ligt dat bij kerkdiensten?

2.. Vaststellen van het aantal te accepteren kerkgangers

Hoeveel mensen kunnen we nu daadwerkelijk toelaten? De maxima zijn immers inclusief het aanwezige 'personeel'. Het benodigde 'personeel' is afhankelijk van de situatie in uw kerkgebouw en de manier waarop u de diensten vorm geeft en al of niet via internet

uitzendt. Schat in hoeveel mensen 'personeel' u nodig heeft: voorganger, kerkmusicus, eventueel zanggroep (zie bij punt 4.6), enkele ambtsdragers, één of meerdere 'portiers', toiletbeheerder, plaatsbrengers, technici voor opname internet, etc. Stel dat dat er al 15 zijn, dan kunt u bij maximaal 30 aanwezigen, elke zondag nog een groep van maximaal 15 kerkgangers toelaten. Dat is niet zo veel, maar het is inderdaad een maand om te 'experimenteren' met logistiek en begeleiding.

Bij een maximum van 100 aanwezigen in een groter kerkgebouw (langere looplijnen), zal het begeleidend 'personeel' al gauw richting 20 personen gaan. In dat geval kunt u max 80 kerkgangers accepteren.

'Corona-opstelling' bij een uitvaartdienst

3.. Selectie van wie u in de kerkdiensten toelaat

Vervolgens komt een heikel punt naar voren (waar ook allerlei andere sectoren mee aan de slag zijn): op welke manier moeten we nu bepalen wie er naar de kerk kunnen en mogen komen? Over de manier waarop dat in en bij de kerk georganiseerd kan worden, komen we daarna terug. Maar nu eerst: hoe voorkomen we dat te veel mensen moeten worden teleurgesteld die voor niks naar de kerk zijn gekomen. En hoe voorkomen we dat – terwijl er wel belangstelling zou bestaan – er toelaatbare plaatsen leeg blijven?

We zetten een paar mogelijkheden op een rij, die u in uw eigen situatie kunt bespreken op haalbaarheid en eventueel concreet kunt uitwerken.

3.1.. 'Wie het eerst komt, wie het eerst maalt'

Heel simpel lijkt: 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt'. U dient dan echter wel als het ware buiten bij de (éne) entree van uw kerk die in coronatijd wordt gebruikt een soort Schiphol of Efteling wachtrij opstelling te organiseren (maar dan op 1,5 meter afstand), of (wat meer voor de hand ligt) een voorziening met nummertreksysteem à la de warme bakker of een stadskantoor te organiseren, waarna wachtende kerkgangers op 1,5 meter van elkaar kunnen wachten tot ze naar de kerkzaal kunnen worden gebracht. Zodra nummer 30 of 100 'getrokken' is kan het bord omhoog 'uitverkocht' / 'maximum bereikt'.

Een variant is 'reserveren' op volgorde van aanmelding: dan verplaatst u het 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt' naar een aanmeldprocedure: tijdstip dat mail of telefoonreservering is aangekomen. Daarbij is het van belang dat elke week opnieuw vanaf een bepaald tijdstip kan worden gereserveerd. Er kan niet weken vooruit worden gereserveerd.

Nadeel van dit systeem is dat het 'vroegte vogels' in het voordeel brengt. Wie alert genoeg is om vroeg te komen, of vroeg te reserveren, heeft beet. Nadeel van het fysieke 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt' is ook nog dat er een 'loket' moet worden ingericht waar het nummertreksysteem is ondergebracht. Als het kerkgebouw daar geen ruimte voor biedt (geen ruime entree), zal dit buiten moeten gebeuren met alle kanten die daaraan zitten van dien.

3.2.. Alfabetische cohorten

Als u ervan uit gaat dat de kerkdiensten vooral bezocht worden door de leden en andere geregistreerde bekenden van uw gemeente, kunt u dat gebruiken als een uitgangspunt voor een uitnodigingsbeleid. Dat zou als volgt kunnen. Grootte van gemeente delen door gemiddelde 'normale' participatie in kerkgang. Vervolgens verdeelt u op basis uw ledenlijst' in cohorten op basis van alfabet (op basis van de naam van het 'hoofd' van een PE (PE = 'pastorale eenheid'). U maakt bekend: aanstaande zondag zijn mensen met deze achternamen plus de bij hen horende 'gezinsleden' welkom in de kerkdienst(en). Vervolgens past u het 'wie eerst komt eerst maalt' toe, in de zin, dat u na 30 of na 100 mensen die zijn toegelaten de kerk sluit en het bordje 'vol' ophangt. Van belang is in te schatten hoeveel niet-leden er gemiddeld uw kerkdiensten bezoeken. Want hiervoor zult u moeten corrigeren.

Voorbeeld: gemeente bestaat uit 1000 geregistreerde leden etc. Kerkgang zondagmorgen is gemiddeld 300 personen. Participatie is dus 30 %. Stel dat in de dienst 80 mensen welkom zijn (onder aftrek van het 'personeel' bij het maximum toelaatbare aanwezig van 100). Dan worden er voor die dienst $3,33 \times 80 = 266$ mensen uitgenodigd. Op basis van alfabetische lijst PE hoofden, stelt u vast welke achternamen welkom zijn (met een bij hun horend huishouden), bijvoorbeeld Aa t/m Go. Stel nu dat u inschat dat van de gemiddelde 300 kerkgangers in 'normale tijden' er gemiddeld 50 niet-leden zijn. Dan verlaagt u de factor met dat aantal: 300 wordt 250 en u bepaalt op basis daarvan op dezelfde manier welke achternamen welkom zijn. Dit publiceert u ook voor buitenstaanders. Mensen, leden en niet-leden, moeten – als zij naar de kerkdienst komen – hun naam noemen en op aanvraag zich kunnen identificeren, zodat vastgesteld kan worden dat zij binnen het achternaambereik van die zondag horen. Vervolgens ook hier weer: de 'wie het eerst komt, eerst maalt' procedure. Daarmee doet u ervaring op. Blijft ook in coronatijd een zelfde participatiegraad in stand, of kiezen er toch relatief meer mensen er voor om niet naar de kerk te komen (of juist meer). Dat zal er dan in resulteren, dat als er minder komen u het maximale toelaatbare niet haalt: dan kan de omrekenfactor in de loop van de tijd omhoog. Als er een aantal keer meer komen dan voorzien (dus ergens moet aangegeven worden, dat er helaas wachtenden niet meer naar binnen kunnen, en moet u – ook als de deur dicht is gegaan – wel bijhouden hoeveel mensen u op een zondag heeft moeten teleurstellen), dan kunt u de omrekenfactor verlagen.

3.3. Reservering en loting

Reservering op naam per dienst (met aantal kerkgangers uit bezoekende huishouden) en wekelijks loting, is ook een mogelijkheid. Dit vraagt – voor zowel leden als niet-leden – elke week een aanmelding om de kerkdienst te willen bezoeken (alleen of als gezin/huishouden met aantal personen) tot bijvoorbeeld uiterlijk woensdag. Dit kan per e-mail, of per telefoon tijdens bepaalde aanmelduren. Elke donderdag vindt er een loting plaats, als er overtekend is (procedure transparant beschrijven, zodat iedereen het gevoel kan hebben dat het fair gebeurt). Dan krijgen alle mensen die per e-mail aanmeldden per e-mail bericht. Mensen die telefonisch aanmeldden, kunnen tijdens bepaalde telefoonuren navragen of ze zijn ingeloot of niet. De bevestigingse-mail is het reserveringsbewijs dat meegenomen kan worden op zondag. De 'portier' heeft een lijst

met ingelote en aangemelde namen (plus het aantal toe te laten meekomers). Wie geen bevestigingse-mail als reserveringsbewijs kan tonen, dient zich te kunnen identificeren, zodat de 'portier' op de lijst van toe te laten kerkgangers de naam kan afvinken.

3.4. Voorrang op basis van pastorale motieven

Het kan legitiem zijn op basis van pastorale motieven te beslissen tot voorrang voor de deelname aan de kerkdienst door bepaalde personen. Dit dient ter beoordeling te zijn aan bijvoorbeeld het moderamen van de kerkenraad, of een ander samen te stellen beslisgroep. Het is van belang dit instrument uitlegbaar toe te passen, zodat er geen zweem van 'willekeur' omheen ontstaat. Maar bijvoorbeeld een overlijden in de gemeente kan betekenen dat de betrokken familie waarvoor wellicht voorbede zal worden gedaan ('rouw in de kerk brengen') graag die zondag naar de kerk wil komen. Ook als er in coronatijd een doopdienst wordt georganiseerd (zie de info op de website van de Protestantse Kerk hoe er in coronatijd gedoopt zou kunnen worden) ligt het voor de hand dat een deel van de kerkgangruimte wordt gereserveerd voor mogelijk familie en goede vrienden van de dopeling. Zo zijn er meer situaties denkbaar die kunnen leiden tot beredeneerde voorrang. De namen van hen die op deze manier toegelaten zijn, dienen uiteraard bekend te zijn bij de 'portier(s)' op zondag.

4.. Organisatie van de diensten

4.1. Wel of niet individuele placering

Voor kerkdiensten zouden wij willen uitgaan van vertrouwen en eigen verantwoordelijkheid: mensen geven zelf aan met hoeveel ze bij elkaar horen. In de placering in de kerk worden individuele plekken en plekken voor 2 personen (stellen) en plekken tot max 4 personen op onderlinge afstand van 1,5 meter aangegeven als mogelijke zitplaatsen. Gezinnen/huishoudens die meer dan 4 personen omvatten, worden verdeeld over 2 plekken of meer.

4.2. Placering en looproutes

Tevoren heeft u in de kerk uitgedokterd hoe u looproutes naar zitplekken ontwerpt. Mensen dienen op de plek te gaan zitten die de begeleider aangeeft (dus geen eigen keuze om op een willekeurige lege plek te mogen zitten, behalve als het logistiek geen enkel probleem zou opleveren). Een systematisch 'vullen' van de beschikbare ruimte, en ook weer na afloop een systematisch 'verlaten' levert de minste kans op logistieke incidenten op (ongecontroleerd door elkaar lopen). Uiteraard dienen kerkgangers altijd de aanwijzingen van het 'begeleidend personeel' te volgen. Deze medewerkers zijn herkenbaar aan een badge.

4.3. Entree

De entree van een kerkgebouw kan een lastige bottleneck zijn. Het heeft de voorkeur om maar één entree te gebruiken om goed zicht te houden op wie binnen worden gelaten. Bij een maximum van 100 kerkgangers moet dit werkbaar zijn. Bij binnenkomst zal gecheckt moeten worden of men binnen mag komen (zie bij punt 3). Dit kost enige tijd. Ondertussen zullen mensen die op hun beurt wachten, steeds 1,5 meter van elkaar verwijderd moeten blijven. Dit kunt u – evenals bij de kassa's in winkels – met bestreping aangeven (eventueel ook buiten). Van belang is erover na te denken hoe de looplijn zal zijn van iemand die ten onrechte bij het aanmeldpunt (als dat binnen is) weer naar buiten begeleid zal worden (via een andere uitgang?), zodat dit niet vlak langs de rij van wachtende binnenkomers hoeft te gebeuren. Kerkgangers dienen al hun bezittingen (zoals paraplu's en jassen) mee te nemen naar hun plek. Er wordt geen gebruik gemaakt van de gemeenschappelijke garderobes. Daarnaast is het alleen toegestaan van de plaats

te komen, zolang de dienst nog niet begonnen is – na signalering - onder begeleiding (op 1,5 meter afstand) van een medewerker (om bijvoorbeeld naar de WC te gaan). Het is van belang dat u een inschatting maakt hoeveel tijd u kwijt bent met het inchecken van de kerkgangers (het 'portierswerk'). Dat hangt mede af van uw entree-mogelijkheden. Als u een kleine toegang hebt die meteen tot de kerkzaal leidt, is het anders dan als u een groot voorportaal of een forse ontmoetingsruimte heeft. Op basis daarvan maakt u bekend vanaf welke tijdstip de deuren opengaan.

4.4. Uitgaan van de kerk

Zorg dat u een systematische aanpak hebt bedacht om zonder logistieke incidenten elke bezoekenheid op 1,5 meter de kerk uit te laten gaan. Men dient de aanwijzingen op te volgen. Men gaat per plek naar de uitgang en via de uitgang meteen naar buiten. Men blijft niet in de kerk hangen of i.d. Buiten is het de eigen verantwoordelijkheid of men (op 1,5 m) nog wat napraat, maar ook daar zijn – op basis van overheidsmaatregelen – waarschijnlijk nog steeds geen 'samenscholingen' gewenst of toegestaan. Laat dit uw kerkgangers weten, zodat er geen kans ontstaat dat er klachten ontstaan op grond waarvan handhavers zouden moeten worden ingezet.

4.5 Collecteren

Collecteren met collectezakken doen we niet in coronatijd. Doorgeven van collectezakken of schalen, dan wel met handen geld of collectebonnen deponeren in 'hengelzakken' levert een extra risico tot besmetting. Bij de uitgang kunnen schalen of i.d. met collectedoelen worden neergezet waarin de gave vanaf een zekere afstand in gedeponeerd kan worden, zonder de schalen e.d. fysiek aan te raken. Kerkgangers stimuleren of faciliteren om hun collecten-gaven digitaal ter beschikking te stellen (overmaken of via een collecte-app) is aan te bevelen.

4.6. Gemeentezang

Met een grotere groep de gemeentezang praktiseren, zoals in de Nederlandse protestantse traditie gebruikelijk is, levert een extra risico tot besmetting op, ook als er 1,5 meter afstand in acht wordt genomen. Het is aan te bevelen, zeker als het aantal kerkgangers 100 zal zijn, om geen gezamenlijke collectieve gemeentezang toe te passen, maar bijvoorbeeld een beperkt aantal zangers (m/v) die op goede afstand staan van elkaar en de gemeente dit te laten uitvoeren, waarbij de kerkgangers zacht voor zichzelf kunnen meezingen.

Als u op een andere manier muziekmomenten in de kerkdienst wilt gebruiken (draaien van muziek, tonen van You-tube films met kerkmuziek) is het van belang dat u zich goed oriënteert op de kwestie van auteursrechten.

4.7. Hygiëne en toiletbezoek

Het is haast onontkoombaar om toiletbezoek – waar nodig – toe te staan. Van belang kan zijn om in de informatie vooraf potentiële kerkgangers te adviseren thuis nog even naar de WC te gaan, om het gebruik in de kerk tot een minimum te kunnen beperken. Wie naar het toilet wil, geeft dit aan bij een medewerker. Deze begeleidt (op 1,5 meter). Bij het toilet is vast een 'toiletbeheerder' (met enige beschermingsmiddelen, zoals tenminste handschoenen etc.), die na elk bezoek de WC voldoende reinigt. Zorg dat er voldoende ontsmettingsmiddelen etc. zijn voor de WC-gangers. Voor de WC dient er op 1,5 meter van elkaar te worden gewacht. WC-gangers gaan alleen terug naar hun plaats in de kerk na aanwijzingen van een medewerker. In het algemeen is het misschien zaak verschillende punten in het kerkgebouw met ontsmettende gel en schoonmaaktissues in te richten.

4.8. Kindercrèche en kindernevendienst

Het is de vraag of u deze moet willen faciliteren. Wij zijn er voor de eerste maanden van uitgegaan, dat u uw handen al vol zult hebben om ervaring op te doen met het bovenstaande en we zouden u daarom willen aanraden om hier pas mee te beginnen (als daar behoefte aan is) als het bovenstaande goed loopt, en het vooruitzicht bestaat dat de beperkende maatregelen nog lang zullen duren. De verwachting zou kunnen zijn, dat het maximum aantal kerkgangers (mits de ruimte het toelaat) nog wel hoger zou kan worden, maar dat we dan nog een geruime tijd gehouden zullen zijn aan de 1,5 meter maatregelen.

4.8. Informeer uw (potentiële) kerkgangers optimaal

Het is van belang alle regels rond kerkgang in een goed leesbare folder onder te brengen (bij wijze van spreken tot en met het advies om voor de kerkgang thuis nog naar de WC te gaan, zodat de toiletvoorziening in de kerk zo min mogelijk gebruikt zal hoeven worden). Zet dit op uw website, maar reik deze ook elke zondag uit bij binnenkomst aan alle kerkgangers.

5.. Feedback

Het bovenstaande is geen 'protocol' met 'richtlijnen'. Het zijn gedachten die u kunnen helpen bij het maken van uw eigen plan. Als u zaken mist, of dingen tegenkomt, waarmee ook andere gemeenten geholpen zouden zijn, meld ze ons dan. Wij passen graag ons document aan op basis van uw eventuele waardevolle reacties. Stuur uw reactie dan naar: info@kerkrentmeester.nl

6.. Info van de Protestantse Kerk

Zie voor meer info ook de 'richtlijnen rondom het coronavirus' van de landelijke kerkorganisatie: <https://www.protestantsekerk.nl/nieuws/richtlijnen-rondom-het-coronavirus/>